

Fortidsminneforeningen
Aust-Agder lokallag

Tvedestrand kommune

Postboks 38
4901 Tvedestrand

post@tvedestrand.kommune.no

Dato: 1. september 2025

Deres sak: 25/1314

Høringssvar - Oppstart av kommuneplanens samfunnsdel og offentlig ettersyn av planprogrammet, Tvedestrand kommune.

Det vises til brev fra Tvedestrand kommune den 3. juli 2025 angående offentlig ettersyn av planprogrammet og oppstart av arbeid med kommuneplanens samfunnsdel. Høringsfrist er satt til 1. september 2025 og vi takker for at vi får anledning til å komme med våre merknader i saken.

Fortidsminneforeningen har som formål å arbeide for langsiktig bevaring av kulturminner og kulturmiljøer, samt å skape allmenn forståelse for verdien av disse. Foreningen jobber gjennom frivilligheten. Våre hovedoppgaver er blant annet å arbeide for god stedstilpasning, styrke tradisjonshåndverket og bygningsvernet, engasjere oss i lokale vernesaker og påvirke kulturminnepolitikken i Norge.

Vår konklusjon:

Vårt hovedanliggende vedrørende dette planprogrammet er at rammeverket for kulturminne- og kulturmiljøvernet ikke svekkes, men at det heller må styrkes i den kommende kommuneplanen. I landssammenheng er Tvedestrand kjent for sin godt bevarte trehusbebyggelse.

I tidligere tider var ofte de tekniske forutsetningene og begrensninger i økonomien en faktor som bidro til bevaring. I dagens samfunn må man ta med i betraktning at en bedret økonomi og «industrialisering» av byggebransjen kan være med å ødelegge autentisiteten av gamle trehusmiljø. Det er derfor viktigere enn noen gang at man prioriterer rammeverket for bygningsvern og kulturmiljøvern.

Det finnes et utbyggingspress spesielt i Tvedestrand sentrum og langs kysten som gir store utfordringer for den eldre bebyggelsen. Eksempelvis ønsker man oftere å inkorporere bodbebyggelse og uthusbebyggelse til rent boligareal. Det er bra at «bibebbyggelse», som gjennom mange tiår stod i fare for å forfalle, nå ønskes bevart. «Vern gjennom bruk» er et slagord

som ofte brukes, men det er samtidig viktig å beholde det opprinnelige preget på slike bygninger, uansett den aktuelle bruken. Et ønske om bevaring og restaurering kan også i noen tilfeller være med på å redusere autentisiteten i de eldre bygningsmiljøene. Hardhendt restaurering og forenkling av detaljer fjerner en bit av historien og fører til en forflatning.

Det er i en slik sammenheng svært viktig at både arkitekter og planleggere, samt de utførende håndverkerne, har forståelse for at man må beholde det ekte og opprinnelige preget og de fysiske detaljene på bebyggelsen. En mulighet for å sikre at man har forståelse for dette er naturlig nok opplysningsarbeid og informasjon, men kanskje det kan være på tide å sette krav til kompetanse i byggetiltak innenfor de bevaringsverdige områdene, som er definert som hensynssoner for kulturmiljø i kommuneplanen.

Utbyggingspresset og attraktiviteten til slike områder finnes på grunn av «merkevaren» av Tvedestrand, Lyngør og Sørlandsidyllen, og det er viktig å ikke godkjenne overdrevne og stedsfremmede prosjekter som kan ødelegge selve identiteten til Tvedestrand og Sørlandskysten generelt.

PLANPROGRAM:

Her kommer vi med følgende merknader som vi ber om at endelig planprogram inkluderer:

- Ord som «kulturminne», «kulturmiljø», «kulturarv», «byggningsarv», «byggeskikk», «byggetradisjoner», «stedsutvikling», «stedstilpasning», «tradisjonshåndverk» eller «håndverk» er ikke nevnt en eneste gang.

Når man under «Arealstrategier og prioriterte områder» erkjenner at kommunen er en kystkommune med stort press, er ett eller flere av ordene ovenfor viktige for å beskrive hvilke kvaliteter man snakker om at man ønsker å videreføre i en god bærekraftig utvikling.

- Under punktet «Bærekraftsmål, nasjonale og regionale føringer» er det flott å se at man legger FN's Bærekraftsmål til grunn i samfunnsdelen, men vi skulle gjerne også sett følgende nasjonale føringer inkludert:
 - St. Melding 13 (Bustadmeldinga, 2023-2024),
 - Nasjonal arkitekturstrategi Rom for kvalitet (2025) og
 - Riksantikvarens strategi og faglige anbefalinger for by- og stedsutvikling (2021).

SAMFUNNSDEL:

Det er foreløpig noe tidlig, men her kommer noen foreløpige merknader som vi ber om at samfunnsdelen vil hensynta i det videre arbeidet:

- Ord som «kulturminne», «kulturmiljø», «kulturarv», «byggningsarv», «byggeskikk», «byggetradisjoner», «stedsutvikling», «stedstilpasning», «tradisjonshåndverk» eller «håndverk» bes inkludert i en sammenheng som løfter ønsket om å ta vare på og videreføre de sårbare bygde kvaliteter og byggetradisjoner som kommunen er så privilegerte å ha.

Vi ber om at man tydeliggjør at den bygde kulturarven, spesielt langs Sørlandskysten, har en stor verdi for kommunen og at man ønsker å bygge videre på dette ved nye tiltak langs kysten slik at man ikke fragmenterer de kvaliteter man har. Ved å ikke være tydelige på dette får man dessverre noen skrekkeksampler slik som blant annet Størrfjella ved Hagefjorden, som med totalt mangel på god stedstilpasning og snauhogst bidrar til å fragmentere og svekke en av kystkommunens stolte og viktigste kvaliteter, kvaliteter som mange lever godt av i kommunen.

- Man bør ellers gå gjennom hensynssonene i kommuneplanen og se om det som i dag er markert er tilstrekkelig. Områder og steder nevnt i kommunens kulturminneplanen, men som ikke ligger som hensynssoner bevaring H570 i kommuneplanens arealdel, er et minimum av hva som burde bli lagt til. Å være inkludert i en slik hensynssone som huseier er et kvalitetsstempel, men gir også fordeler, slik som når man eventuelt skal søke om tilskudd til istandsetting.

Et generelt spørsmål i forbindelse med arbeidet med arealplandelen, er om man også må se nærmere på de tilgrensende områdene rundt de bevaringsverdige områdene som allerede er vernet. Selv om man i slike områder må lage en reguleringsplan før et prosjekt kan gjennomføres, så kunne man kanskje være «føre var», og gi begrensninger i det minste i målestokken for at slike områder ikke skal sprengte målestokken for de originale og autentiske bevaringsverdige bygningsmiljøene. Uten å nevne eksempler, så har det gjennom de siste årene vært flere diskusjoner og kamper vedrørende prosjekter i slike tilgrensende områder, der plasseringen og utforming påvirker miljøene i hensynssoner.

- Oppfølging av tiltak i kulturminneplanens handlingsplan (s. 31) som ennå ikke er gjennomført, bes tydeliggjort at ønskes videreført.

Sørlandskystens og Tvedestrand's særpreg og identitet er en av kommunens og regionens aller største kvaliteter og derfor særdeles viktig å ivareta. Vi håper derfor at våre innspill kan bidra positivt til at disse kvaliteter videreføres.

Til slutt ønsker vi å takke for å ha blitt inkludert i arbeidet med revidering av kommuneplanen og vi ber om å bli inkludert frem til endelig vedtatt plan. Ta gjerne kontakt om det skulle være spørsmål eller noe vi kan bidra med.

Beste hilsen,
Fortidsminneforeningen, Aust-Agder lokallag
v/Torgrim Landsverk
Styreleder

KOPI:

- Agder Fylkeskommune v/Seksjon for kulturminnevern og kulturturisme
- Riksantikvaren
- Fortidsminneforeningen, Agder avdeling